

Ремеза В. В., діловод юридично-психологічного факультету Національної академії внутрішніх справ

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ НА ГУМАННЕ СТАВЛЕННЯ ЗІ ЗМІСТОМ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ

На думку М. Л. Добриніної, зміст принципу гуманізму щодо засудженого до позбавлення волі полягає в тому, що органи і установи виконання покарань мають застосовувати обмеження прав та свобод особи відповідно до чинного законодавства, не збільшуючи обсягу таких правообмежень. Це означає, що персонал органів і установ виконання покарань має бути безпристрасним щодо діяння засудженого, він не має нести своїм поводженням із засудженим страждання, адже саме покарання і є карою для такої особи. У цьому контексті принцип гуманізму буде співзвучним із принципом законності [1, с. 19]. Поділяючи наведені міркування, М.С. Пузирьов та М.І. Лисенко наголошують, що виконуючи норми національного законодавства, які зводяться до утримання засудженого та окремих видів соціальної роботи із ним, дотримуючись прав і свобод засуджених, персонал колоній буде реалізовувати принцип гуманізму в умовах ізоляції [2, с. 143].

В. С. Наливайко виділяє серед основних принципів роботи з засудженими повагу до особистості, що передбачає опору на позитивні фактори в її розвитку, а також повагу до гідності та індивідуальної неповторності кожного засудженого [3, с. 85–122].

Як видається, подібний різноплановий підхід зумовлений не лише відсутністю чіткого розуміння поняття та змісту права засуджених до позбавлення волі на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності, а й специфіки їх правового статусу в цілому. Ведучи мову про правовий статус засуджених, слід звернути увагу на таку його істотну ознаку, як джерела, в яких він закріплюється. Відправним моментом у цьому питанні є положення ч. 3 ст. 63 Конституції України, де закріплено, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. Близько до тексту цієї норми сформульовано і зміст ч. 2 ст. 7 КВК України: «Засуджені користуються всіма

правами людини та громадянина, передбаченими Конституцією України, за винятком обмежень, визначених цим Кодексом, законами України і встановлених вироком суду».

У статті 28 Конституції України проголошено право кожної людини на повагу до гідності, при цьому, згідно з частиною 2 ст. 64 Конституції України, право людини на повагу до її гідності не може бути обмежене за жодних винятків та умов. Таке нормативне закріплення права людини на повагу до її гідності в Основному законі держави, на думку П. М. Рабіновича та М. І. Хавронюка, свідчить про гуманістичну тенденцію розвитку інституту прав людини та зростання його самоцінності [4, с. 10–11]. І хоча безпосередньо про гуманне відношення до засуджених в Конституції України не йдеться, це правило ґрунтується на вимогах ст. 3, в якій визначено, що людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

Тобто, позбавлені волі особи ніколи й не позбавлялись права на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності, тому включення останнього до числа прав засуджених, визначених у КВК України, свідчить не про розширення прав цих осіб, а суто про додатковий наголос на необхідності певного типу поведінки з ними, що зводиться до рівня права особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Добрынина М.Л. Гуманизация правового положения осужденных как основное направление реформирования уголовно-исполнительной системы / М.Л. Добрынина // Вестник Владимирского юридического института. – 2010. – № 4 (17). – С. 18–20.

2. Пузирьов М. С. Реалізація принципу гуманізму виконання і відбування покарання в умовах ізоляції засуджених / М. С. Пузирьов, М. І. Лисенко // Право і суспільство. – 2012. – № 6. – С. 141–145. С. 143

3. Наливайко Володимир Сидорович. Кримінологічні проблеми ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. - К., 2000. – 142с.

4. Рабінович П.М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П.М. Рабінович, М.І. Хавронюк. - К.: Атіка, 2004. - 464 с.